

TAARNFALK OG ALLIKE I THISTED KIRKE

AF

A. SCHARLING

Taarnfalken er vel den mest udbredte Rovfugl i Thy, men dog er den ikke nær saa talrig nu, som den var tidligere. Derimod er Spurvehøgen, *Accipiter nisus*, ved at vinde Indpas i Granskovene heroppe, efterhaanden som de vokser til; jeg har i Aarenes Løb fundet dens Rede 4 Gange, men der yngler sikkert en Del Par her hvert Aar; jeg modtager den jævnlig til Udstopping. Kærhøg, *Circus æruginosus*, er ogsaa en fast Ynglefugl, og umuligt er det ikke, at ogsaa Hedehøgen, *Circus cineraceus*, skulde findes heroppe; den breder sig helt godt her i Landet, og Betingelserne er i al Fald gode for den. Af Ugler findes Kirkeuglen, *Athene noctua*, og Skovhornuglen, *Otus vulgaris*, der sikkert ogsaa breder sig i de store Granskove. I Maj 1927 fandt jeg dens Rede med 3 store Unger.

I tidligere Tid ynglede Taarnfalken i næsten alle Kirke-taarnene her, saaledes i Thisted, Sennels, Hillerslev, Hundstrup, Hjardemaal, Østerild, Tved, Nors, Sjørring, Snedsted, Skyum, Vestervig og andre Steder, og ofte var der flere Par hvert Sted. Selv har jeg fundet den i Sennels den 18. Maj 1915, i Hillerslev den 19. Maj 1916 og i Snedsted den 18. Maj 1915, den 18. Maj 1916, og den 26. Maj 1917; desuden fandt jeg i Vestervig 3 Reder med store Unger den 5. Juni 1928 og i Egebak-sande Granskov en Rede, bygget i en gammel Kragerede, den 12. Maj 1927.

Det, som bærer den største Skyld for, at Taarnfalken er taget saa meget af de sidste Aaringer i Kirketaarnene, er sikkert Alliken, *Corvus monedula*, der har erobret ikke saa faa Kirke-taarne. Flere Steder er der fyldt Mursten i Lydhullerne for at holde Allikerne ude. De er heller ikke rare at faa ind i Taarnet, da de slæber en Masse Pinde sammen til Reden, og i

det hele taget laver et farligt Svineri. I Hillerslev Kirke er man gaaet saa radikalt frem, at der foruden Murstenene er spændt et Hønsenet rundt om Lemmen, der lukkes op, naar der ringes med Klokken. I andre Taarne er det Dyr, som Maar eller Lækat, der huserer; jeg har saaledes fundet en Del udsugede Hønsæg i Sennels og Hundstrup Kirker.

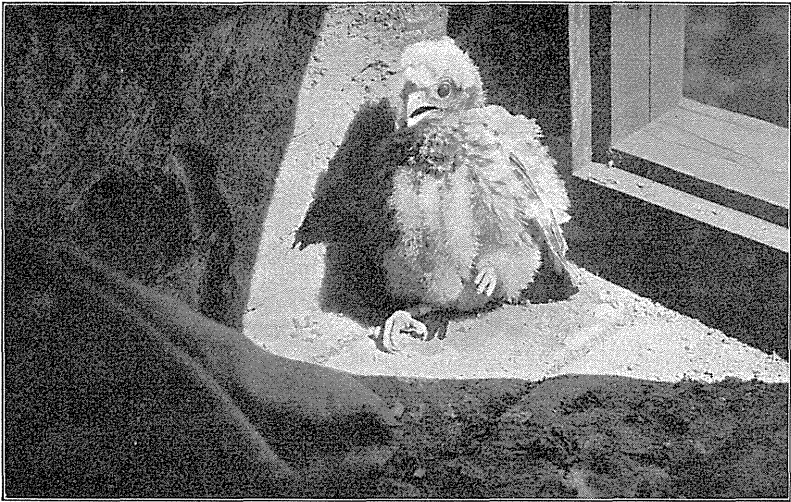
Da vi nu er ved Allikerne, er det helt interessant at se, hvad P. V. Heiberg i »Thylands Fugle« skriver om dem. »I Foraaret 1875 iagttoges for første Gang nogle smaa Flokke paa Markerne ved Thisted. I Slutningen af April forsøgte nogle Alliker at fæste Bo paa Kirketaarnet i Thisted og kæmpede i flere Dage med Taarnfalkene, der var meget forbitrede over dette Indgreb i deres Rettigheder, men dog endelig maatte give Kjøb og overlade et af Taarnhullerne (mod Nord) til et Par Alliker, som af Grene byggede en meget stor Rede og lagde Æg (den $\frac{3}{5}$ 75 fandtes 3 Æg); kort efter blev Reden paa Grund af en Reparation ved Kirkeuhret nedrevet, og Fuglene forlode da Eggen«. Nu er den imidlertid bleven meget udbredt og har været i Thisted Kirketaarn hvert Aar i de 20 Aar, jeg har boet her.

For Tiden ved jeg kun, at Taarnfalken til Stadighed yngler i Thisted og Vestervig Kirker samt i de stejle Molerskrænter ved Limfjorden. I 1929 da jeg en Søndag var en Tur paa Mors, fandt jeg dens Rede hulet ind i den lodrette Molerskrænt, en ganske glimrende Yngleplads, da den er aldeles utilgængelig. Taarnfalkene kommer hertil i Marts og April og vælger straks deres Yngleplads. I milde Vintre bliver enkelte af dem her og overvintrer; jeg har set dem i December 1928 og i Februar 1929, begge Gange i Hillerslev Kær.

Den følgende Beretning skal nærmest gaa ud paa at fortælle lidt om de i Thisted Kirketaarn boende Taarnfalke, hvilke jeg i Aarenes Løb har haft Lejlighed til at følge, særlig siden 1925, da jeg første Gang ringmærkede Fugle for P. Skovgaard i Viborg. Det er ca. 15 Aar siden, jeg begyndte at interessere mig for Fuglelivet, og samtidig fik jeg ogsaa, især efter at have set Roar Christensens og Rubows Bøger, Lyst til at fotografere Fugle i Naturen. I 1925 ønskede jeg at gøre et Forsøg med Taarnfalken og fik ogsaa Tilladelsen dertil af Kirkebestyrelsen; jeg fik taget en Serie Billeder, i alt 16, af hvilke nogle er gengivne her. Jeg skal herefter fortælle, hvorledes jeg i Tidsrummet

Unger af Taarnfalk, 10_Dage gamle; 12. Juni 1925.

Unge af Taarnfalk, 27 Dage gammel; 29. Juni 1925.

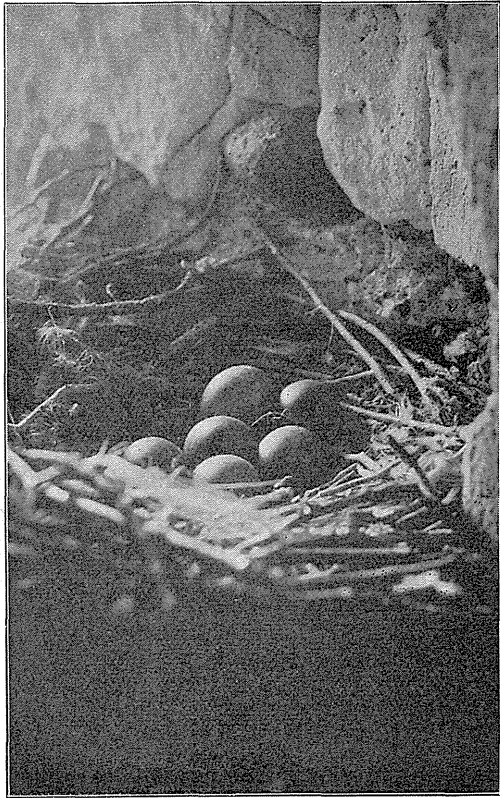
Unger af Allike, 10 Dage gamle; 23. Maj 1925.

Unger af Allike, 19 Dage gamle; 2. Juni 1925.

fra den 14. Maj til den 4. Juli foretog Fotograferinger, og hvad jeg ellers samtidig oplevede.

Et Par Dage i Forvejen var jeg oppe i Taarnet for at se, hvorledes alt stod til, og fandt da 3 Taarnfalkere der med Æg, og til alt Held havde den ene valgt sin Redeplads netop paa det Sted, som ogsaa jeg havde udvalgt, da det var det eneste, der nogenlunde egnede sig for Fotografering; godt var der nemlig ingen Steder, da alle Rederne skulde fotograferes imod Lyset. Den følgende Eftermiddag begav jeg mig saa op i Taarnet med Apparatet, og hvad jeg ellers skulde bruge, og var meget spændt paa, hvad Resultatet vilde blive. Først fjernede jeg Klappen for Enden af Hullet, satte et stort Stykke Papir i Stedet og lod dette skjule mit opstillede Apparat, saa kun Objektivet var synligt for Fuglen. Saaledes stod Apparatet opstillet i 1½ Døgn, og spændt var jeg paa, om Fuglen ogsaa nu laa paa Æggene, naar jeg kom igen. Den laa heldigvis da, som om intet var passeret, men nu skulde den vænnes til, at jeg stod bagved og fotograferede. Under Udløsningen fremkommer der to Kniks. De første Gange, Fuglen hørte dette, røg den ud med en vældig Fart. Naar den efter nogle Minutters Forløb igen kom tilbage og satte sig, begyndte jeg paa ny at knikse med Udløseren, naturligvis uden at eksponere, og den fløj straks igen sin Vej. Men

Rede af Taarnfalk; 16. Maj 1925.

efter nogle Forsøg blev den siddende, til jeg fik taget det første Billede.

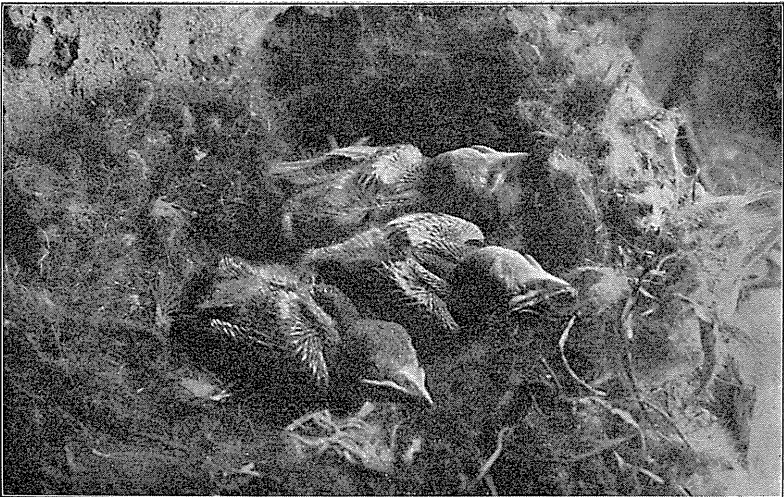
Men dette var jo ikke tilstrækkeligt; jeg skulde ogsaa have den paa Reden, hvilket var det vanskeligste. Jeg fortsatte Forsøgene, og endelig tog den Mod til sig og blev liggende paa Æggene til Trods for min vedblivende Kniksen med Udløseren. Dernæst kom Bestemmelse af den Tid, Pladen skulde eksponeres. Den første, der havde faaet $\frac{1}{25}$ Sek., var ubrugelig, og Resultatet med $\frac{1}{10}$ og $\frac{1}{5}$ Sek. var ikke bedre. Først da jeg tog Pladen paa 5 Sekunder, lykkedes det at faa et nogenlunde ordentligt Billede, thi Lyset falder fra den forkerte Side. Dunningerne gik det ogsaa lige at faa taget en Plade af, men jeg var klar over, at skulde jeg have nogle gode Billeder af Ungerne under Opvæksten, kunde jeg ikke tage dem her. Til alt Held var der paa Sydsiden af Taarnet et lille Vindue, ca. 40 cm paa hver Led, og lige inden for dette blev de øvrige Plader taget med nogle Dages Mellemrum.

Taarnfalken lægger for det meste 6 Æg; 5 Æg er ogsaa ret almindeligt, og enkelte Gange har jeg set 7 Æg. Æglægningen tager ca. 10 Dage, hvorefter baade Han og Hun ruger i ca. 4 Uger. Æglægningen foregaar omkring Midten af Maj. Igen vil jeg gerne citere lidt af Heibergs »Thylands Fugle« om Taarnfalken. »Det tidligste, friske Kuld à 6 Æg fandtes $\frac{29}{4}$ 76 (1 Æg $\frac{20}{4}$, 6 Æg $\frac{29}{4}$), det sildigste friske Kuld er fundet $\frac{14}{6}$ 77. I Aaret 1874 borttog jeg i Thisted Kirketaarn, hvor dengang 4 Par yngede, fra den ene Rede alle 6 Æg, netop som det sidste Æg var lagt; Fuglen fortsatte imidlertid Æglægningen, indtil der atter var lagt 6 Æg; ogsaa disse borttog jeg, hvorpaa der atter lagdes 6 Æg, som jeg ligeledes fjernede. Først da forlod Parret Reden, efter at Hunnen altsaa havde lagt 18 Æg. De forskellige Kuld Æg viste ikke nogen Afvigelse i Form eller Størrelse, kun var det sidste Kuld meget lysere i Farven end de to første«. Dette viser, at Fuglene ikke er meget bange for Forstyrrelser i Rugetiden.

Der kom 6 Æg i den omtalte Rede; og som det vil ses af Billedet, er det en fordreven Allikes Rede, Taarnfalken har benyttet; ellers lægger den sine Æg i en lille Fordybning, som den har kradset. Der kom ogsaa 6 Unger, men den ene omkom senere; en Dag, jeg kom, var den forsvunden. Antagelig er den faldet ud, hvilket ret ofte sker, naar Ungerne bliver saa store, at de løber rundt i det ca. 1 Meter lange Lydhul. En

Unger af Taarnfalk, 10 Dage gamle; 12. Juni 1925.

Unger af Taarnfalk, 10 Dage gamle; 23. Maj 1925.

allse

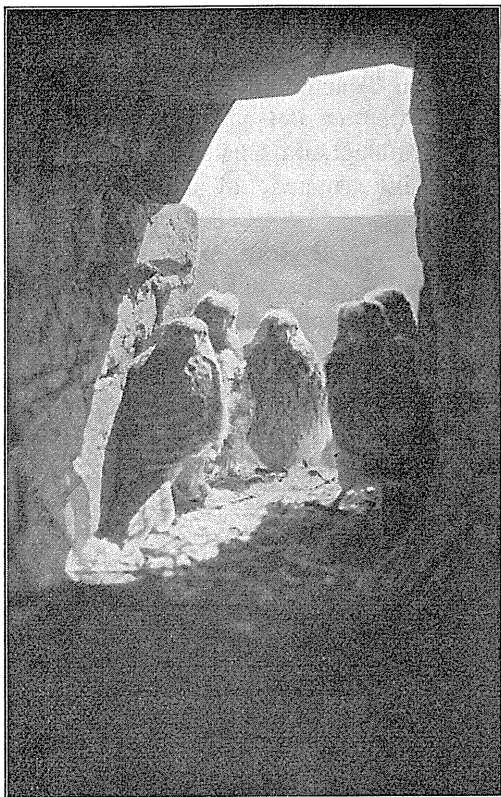
Unger af Taarnfalk, 19 Dage gamle; 2. Juni 1925.

Allike

Unge af Taarnfalk, 27 Dage gammel; 29. Juni 1925.

Dag, jeg stod parat til at fotografere, kom Hannen med en Mus i Næbbet til »Mutter« der laa paa Reden; senere da Ungerne kom ud, var det morsomt at se, hvorledes de gamle madede Ungerne, og hvorledes de samlede et helt Spisekammer af Mus og Lærkeunger. En Dag, jeg kom derop, laa der ikke mindre end 13 Mus paa Rad samt 2 Lærkeunger; denne Tilstand varede nu ikke saa længe, for da Ungerne først blev store nok til at kravle rundt, fortærede de Føden, saasnt de gamle kom hjem med den. Da de blev større, var der ofte Kamp om, hvem der skulde have den lækre Bid. Det var interessant at følge Ungerne fra den første Dag, da de laa og trillede rundt imellem hverandre, og i det hele taget at se hele Udviklingen; længe varede det ikke, før Rovfugleblikket kom frem i dem og de vedbli-

28 Dage gamle Taarnfalke; 30. Juni 1925.

vende stirrede paa en, naar man stod hos dem. Strakte man saa en Finger eller noget andet hen imod dem, huggede de derefter med Næb og Kløer, og blev de rigtig gale i Hovedet, kastede de sig om paa Ryggen og saa da meget skrækindjagende ud, for nu kunde de rigtig bide fra sig. Efter 4—5 Ugers Forløb er de flyvefærdige og bliver saa her, indtil de om Efteraaret trækker sydpaa.

Som jeg nævnte i Begyndelsen, ser det desværre ogsaa ud til, at Taarnfalken er i stærk Aftagende i Thisted Kirketaarn

og Allikerne i stærk Fremgang; i 1925 ynglede der nemlig 4 Par Taarnfalke og 3 Par Alliker; i 1926 2 Par Taarnfalke og 3 Par Alliker, i 1927 2 Par Taarnfalke og 6 Par Alliker og i 1929 kun 1 Par Taarnfalke, men 5 Par Alliker. Der er i Taarnet 9 Huller, der kan benyttes af Fuglene; i dem, der ikke finder Anvendelse til Yngleplads, opholder Fuglene sig. Før i Tiden var der gjerne 4—5 Par Taarnfalke; i 1925, da jeg fotograferede, var der 4 Par, og derefter er det gaaet stærkt nedad. I 1928 blev alle Rederne ødelagt, da Kirken blev kalket, og dette skete saa tidligt, at jeg ikke naaede at faa undersøgt, hvor mange der var af hver Slags.

Efter alt at dømme maa man sige, at Taarnfalken absolut er en nyttig Rovfugl, da dens Føde hovedsagelig bestaar af Mus, og ønskeligt var det, om den atter maatte komme op i Redeantal her i Thisted Kirke, da denne ellers bliver en Seværdighed fattigere. Det er kun 3 Aar siden, vi mistede vort sidste Storkepar, hvilket er meget kedeligt; det morede altid Folk at se disse dejlige Fugle, og uvilkaarlig stod man stille og betragtede dem, naar ens Vej faldt der forbi.
